EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 10.6.2004
KOM(2004)415 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Europos veiksmų planas dėl ekologiškai švarių maisto produktų ir ekologinės žemdirbystės

{SEK(2004)739}

1. SANTRAUKA

Šiuo Komunikatu dėl ekologiškai švarių maisto produktų ir ekologinės žemdirbystės Komisija ketina įvertinti padėtį ir ateinančiais metais nustatyti strategijos plėtros pagrindą, kartu numatyti bendrą strateginę viziją dėl ekologinės žemdirbystės įnašo į bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP).

Kuriant visuotinę ekologinės žemdirbystės politikos koncepciją, turi būti pripažintas dvejopas socialinis ekologinės žemdirbystės vaidmuo.

1. Ekologiškai švarių maisto produktų rinkodara, reaguojanti į kai kurių vartotojų interesus, turi būti atlyginta rinkose ir finansuojama vartotojų. Ekologinės žemdirbystės plėtra šiuo atžvilgiu bus valdoma rinkos dėsnių.

2. Ekologinė žemės vadyba skirta pristatyti visuomenei prekes, visų pirma ekologiškai švarias, taip pat duoti naudos kaimo plėtrai ir tam tikrais aspektais ji gali lemti didesnę gyvūnų gerovę. Žiūrint iš šio taško, ekologinės žemdirbystės plėtra turi būti vykdoma visuomenės.

Tam, kad būtų užtikrinta nuolatinė rinkos plėtra, turi būti pusiausvyra tarp pasiūlos ir paklausos.

Komisijos analizė parodė, kad daugiau turi būti pabrėžtas rinkos plėtros palengvinimas. Dabartinės rinkos dalis yra maždaug 2 % 15-je ES narių. Tam, kad šis skaičius būtų padidintas arba išlaikomas ilgesnį laikotarpį, reikia sutelkti didesnį dėmesį į vartotojų lūkesčius. Vartotojams reikia išsamesnės informacijos apie ekologinės žemdirbystės principus ir tikslus, taip pat – apie teigiamą jos poveikį, pavyzdžiui, aplinkai. Tuo pačiu metu yra svarbu apsaugoti kontrolės sistemos vientisumą.

Vidaus prekyba ekologiškai švariais produktais yra varžoma daugelio nacionalinių ir privačių standartų bei jų įgyvendinimo; dėl to yra labai sudėtinga parduoti ekologiškai švarius produktus kitose valstybėse narėse. Bendrų tikslų plėtojimas, daugiašalių lygiavertiškumo idėjų plėtra, tolesnis kontrolės reikalavimų suderinimas ir didesnis ES ženklo pabrėžimas padėtų sumažinti šias problemas.

Tam, kad būtų palengvinta ekologinės žemdirbystės plėtra, taip pat – padidintas produktyvumas, reikalinga nauja informacija ir, labiausiai, naujos technologijos. Todėl yra svarbu užtikrinti būtinus ekologinės žemdirbystės tyrimus ir perdirbimo būdus. Tuo pačiu metu turi būti pagerintas statistinės informacijos rinkimas apie produkciją ir rinką.

Vienas iš 2003 metų BŽŪP reformos tikslų buvo skatinti ekologiškai švarių, kokybiškų produktų gamybą. Ekologinė žemdirbystė yra svarbi priemonė siekiant šio tikslo.

Ūkininkai, užsiimantys ekologine žemdirbyste, šiuo metu turi teisę gauti paramą, remiantis pirmuoju BŽŪP principu, per tiesiogines išmokas ir subsidijas. Dar svarbiau yra tai, kad BŽŪP ekologinė žemdirbystė yra visiškai integruota į kaimo plėtros strategiją ir turi pastebimą vietą tarp ekologinio ūkininkavimo priemonių. 2003 m. BŽŪP reforma numatė naudingus rėmus ekologinės žemdirbystės plėtrai ateityje ir sukūrė daug įrankių, pasiekiamų valstybėms narėms.

Remiantis šia analize ir esamais pasiekimais, pagrindiniai veiksmų plano pasiūlymai yra sutelkti į:

- informavimo skatinama ekologiškai švarių maisto produktų rinkos plėtra, didinant vartotojų supratimą, teikiant daugiau informacijos ir paramos vartotojams bei verslininkams, skatinant naudoti ES ženklą (taip pat ir ant importuotų produktų), numatant didesnį įvairių standartų skaidrumą, gerinant produktų naudingumą, pasiūlos ir paklausos statistiką, kaip strategiją ir rinkodaros įrankius;
- valstybės parama ekologinei žemdirbystei darosi veiksmingesnė skatinant valstybes nares nuosekliau ir daugiau naudoti skirtingas kaimo plėtros priemones, pavyzdžiui, nacionalinio veiksmų plano priemones, ir gerinti ekologinės žemdirbystės tyrimus;
- gerinti ir stiprinti Bendrijos ekologinės žemdirbystės standartus, importo ir kontrolės reikalavimus, apibrėžiant pagrindinius ekologinės žemdirbystės principus ir padarant jų viešąsias paslaugas aiškias; skaidrumo ir vartotojų pasitikėjimo didinimas įsteigiant nepriklausomą mokslo ir technikos konsultacijų komitetą; toliau derinti ir stiprinti standartus naudojantis tarptautinėmis organizacijomis; gerinti standartus, pavyzdžiui, susijusius su gyvūnų gerove; užbaigti sudaryti standartus sritims, kurioms jie dar nėra taikomi: akvakultūra, su aplinka susiję standartai, pvz., fosilijų energijos naudojimas ir kt.; aiškinti standartus, sukurtus drausti genetiškai modifikuoti organizmus; didinti kontrolės sistemos našumą ir skaidrumą ir, galiausiai, sukurti efektyvesnes importo sąlygas.

Išsamesnės informacijos dėl pagalbinės analizės ir skirtingų veiksmų, išvardytų toliau, galima rasti darbiniame 2004 m. birželio mėn. Komisijos dokumente „Europos veiksmų planas dėl ekologiškai švaraus maisto ir ekologinės žemdirbystės“. Šį dokumentą galima rasti EUROPOS tinklalapyje:
http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/index_en.htm

2. VEIKSMAI

2.1. Ekologinių maisto produktų rinka

1 veiksmas

Pateikti pataisas Tarybos reglamentui (EB) Nr. 2826/2000 (vidinės rinkos rėmimas), kurios Komisijai suteiktų didesnes tiesioginių veiksmų galimybes, kad būtų organizuojamos ekologinės žemdirbystės informavimo ir reklamos kampanijos.

ES išplatinti daugiametę informaciją ir pradėti reklamos kampaniją, kad apie ekologinės žemdirbystės privalumus, ypač jos naudą aplinkai, būtų informuoti vartotojai, viešųjų įstaigų valgyklos, mokyklos ir kiti pagrindiniai maisto grandinės veikėjai, kad būtų didinamas vartotojų supratimas bei ekologiškai švarių produktų ir ES ženklo atpažinimas.

Išplatinti pritaikytą informaciją ir vykdyti reklamos kampanijas, skirtas aiškiai apibrėžtiems vartotojų tipams, tokiems kaip atsitiktiniai vartotojai ir viešosios valgyklos.

Didinti Komisijos bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis ir profesionaliomis organizacijomis tam, kad būtų išplėtota kampanijų strategija.

2 veiksmas

Sukurti ir išlaikyti interneto duomenų bazę, kurioje būtų pateikti įvairūs privatūs ir nacionaliniai standartai (įskaitant tarptautinius standartus ir nacionalinius standartus pagrindinėse eksporto rinkose), palyginti su Bendrijos standartu.

3 veiksmas

Pagerinti statistinių duomenų rinkimą apie gamybą ir ekologiškai švarių produktų rinką.

2.2. Viešoji tvarka ir ekologinė žemdirbystė

4 veiksmas

Leisti valstybėms narėms gauti ES paramą, skirtą gamintojų organizacijoms vaisių ir daržovių sektoriuje, įtrauktame į ekologiškai švarios produkcijos gamybą.

5 veiksmas

Komisija žiniatinklyje suformuos visų ES priemonių, kurios gali būti naudojamos ekologiniame sektoriuje, ryšium su gamyba, rinkodara ir informavimu, sąrašą.

6 veiksmas

Komisija griežtai pataria valstybėms narėms iki galo išnaudoti savo kaimo plėtros programas, įrankius, galinčius paremti ekologinę žemdirbystę, pavyzdžiui, plėtojant nacionalinį ir regioninį veiksmų planą, sutelkiant dėmesį į:

- paklausos skatinimą, naudojant naujas kokybės schemas;
- veiksmus, skirtus išlaikyti naudą aplinkai ir gamtos apsaugai ilgą laikotarpį;
- ekologine žemdirbyste užsiimančių ūkininkų skatinimą pertvarkyti visą ūkį, ne tik jo dalį;
- kad ekologine žemdirbyste užsiimantys ūkininkai turėtų tas pačias galimybes gauti investicinę paramą kaip ir kiti ūkininkai;
- gamintojų skatinimą palengvinti paskirstymą ir rinkodarą, sujungiant produkcijos grandinę susitarimais tarp rinkos veikėjų;
- parama išplėstinėms paslaugoms;
- visų ekologinės žemdirbystės veikėjų mokymą ir švietimą, apimant gamybą, perdirbimą ir rinkodarą;
- ekologinę žemdirbystę, kaip lengvatinį valdymo pasirinkimą aplinkosaugos požiūriu jautriose srityse (neapribojant ekologinės žemdirbystės tose srityse).

7 veiksmas

Sustiprinti ekologinės žemdirbystės ir gamybos metodų tyrimus.

2.3. Standartai ir kontrolė – vientisumo išsaugojimas

8 veiksmas

Taisykles padaryti skaidresnes, apibrėžiant pagrindinius ekologinės žemdirbystės principus.

9 veiksmas

Užtikrinti ekologinės žemdirbystės vientisumą sustiprinant standartus ir išlaikant numatytas galutines pereinamųjų laikotarpių datas.

10 veiksmas

Pabaigti ir toliau derinti ekologinės žemdirbystės standartus:

- sukuriant leidžiamų priedų sąrašą ir didinant paramą perdirbtiems gyvūninės kilmės produktams;
- atsižvelgiant į specifinių standartų sukūrimą ekologiškai švariems vynams;
- gerinant standartus, susijusius su gyvūnų gerove;
- atsižvelgiant į poreikį išplėsti taikymo sritį kitoms sritims, pvz., akvakultūrai;
- atsižvelgiant į poreikį pagerinti standartus, susijusius su aplinka (energijos naudojimas, biologinė įvairovė, kraštovaizdis ir kita).

11 veiksmas

Sukurti nepriklausomų ekspertų grupę techninėms konsultacijoms.

12 veiksmas

Įskaitant nuostatas, esančias Tarybos reglamente (EEB) Nr. 2092/91, paaiškinančiame

- kad produktai, paženklinti kaip esantys genetiškai modifikuoti, negali būti ženklinami kaip ekologiškai švarūs;
- kad bendri ženklinimo slenksčiai yra lygūs atsitiktiniams genetiškai modifikuotų organizmų buvimo slenksčiams produktuose (ne sėklose), naudojamuose ekologinėje žemdirbystėje.

Klausimas, ar turi būti nustatytas specialus slenkstis sėkloms, naudojamoms ekologinėje žemdirbystėje ir kokiame lygmenyje, yra svarstomas Komisijos.

13 veiksmas

Pagerinti kontrolės organų ir valdžios darbą, atsižvelgiant į nesąžiningos praktikos riziką, keliamą verslininkų, ir reikalaujant kryžminių patikrinimų pagal Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91.

14 veiksmas

Tęsti JTC tebevykstantį darbą, plėtoti pavyzdžių atrinkimo ir analitinius metodus, kurie gali būti naudojami ekologinėje žemdirbystėje.

15 veiksmas

Valstybės narės turi ištirti galimybę naudoti sklypų identifikaciją, sukurtą BŽŪP valdyti, vietai nustatyti ir ekologinės žemdirbystės žemės stebėsenai atlikti.

16 veiksmas

Užtikrinti geresnį kontrolės organų ir vykdomosios valdžios koordinavimą pagal Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91.

17 veiksmas

Išplėtoti specialią kontrolės organų akreditacijos sistemą pagal Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91.

18 veiksmas

Komisija skelbs kasmetinį valstybių narių pranešimą apie patvirtintų kontrolės organų priežiūrą, įskaitant statistiką pagal tipą ir pažeidimų skaičių.

19 veiksmas

Paspartinti pastangas įtraukti trečiąsias šalis į lygiavertį sąrašą, įskaitant įvertinimus vietoje.

Pataisytas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemdirbystės, pakeičiantis dabartines nacionalines leidžiančias nukrypti importo nuostatas nauja pastovia sistema, naudojant techninio lygiavertiškumo įvertinimus, atliekamus organų, tam tikslui paskirtų Bendrijos. Tai turėtų apimti, laikantis atitinkamų konsultacijų, bendro ir nuolatinio Bendrijos kontrolės organų sąrašo plėtojimą; jie turėtų būti pripažįstami kaip atitikmuo trečiosiose šalyse, dar nesančiose lygiaverčių šalių sąraše.

Toliau užtikrinti, kad apibrėžiant lygiavertiškumą trečiosiose šalyse būtų atsižvelgiama į skirtingas klimato ir ūkininkavimo sąlygas ir ekologinės žemdirbystės plėtros stadiją kiekvienoje šalyje.

Įsigaliojus šiai sistemai, visiems importuotiems produktams pasiūlyti priėjimą prie ES ženklo.

20 veiksmas

Sukurti sisteminį palyginimą tarp Bendrijos ekologinės žemdirbystės standarto ir Maisto kodekso rekomendacijų bei IFOAM standartų (taip pat žr. 2-ą veiksmą).

Pastangas nukreipti visuotinio suderinimo ir daugiašalės lygiavertiškumo koncepcijos plėtros link; plėtra turi būti paremta Maisto kodekso rekomendacijomis bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, trečiosiomis šalimis ir privačiu sektoriumi.

Paremti pajėgumų statybą besivystančiose šalyse pagal ES plėtros strategiją, palengvinant informavimą apie galimybes, siūlomas bendresnių paramos įrankių, naudojamų ekologinėje žemdirbystėje.

Bus apgalvotos tolesnės priemonės, skirtos palengvinti besivystančių šalių prekybą ekologiškai švariais produktais[1].

21 veiksmas

Palengvinti ES ekologinės žemdirbystės standartų ir kontrolės sistemų trečiosiose šalyse pripažinimą, iš Tarybos įsigyjant derybų mandatą.

---

[1] According to article 12 in the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade, Members shall provide differential and more favourable treatment to developing country Members to this Agreement.

3. POVEIKIO ĮVERTINIMAS

Pažanga, atliekant 19 ir 21 veiksmus, dėl atitinkamai augančio trečiųjų šalių skaičiaus pagal importo lygiavertiškumą ir dvišalius savitarpio pripažinimo susitarimus, yra priklausoma nuo žmogiškųjų išteklių buvimo.

1 ir 7 veiksmas bus įgyvendintas esamo biudžeto asignavimų ribose. Atliekant 11 veiksmą (nepriklausomų ekspertų grupių sukūrimas) nesitikima žymaus poveikio.

Kiti veiksmai nedarys poveikio Bendrijos biudžetui.

Galiausiai, plano įgyvendinimas priklauso nuo žmogiškųjų išteklių buvimo Komisijos tarnybose, jų darbo, susijusio su skirtingais numatytais veiksmais.

4. KITI ŽINGSNIAI

Šis veiksmų planas yra žingsnis į priekį remiant ekologinę žemdirbystę Europoje, taip pat ir likusioje pasaulio dalyje.

Plėtodama veiksmų planą Komisija laikėsi praktiško požiūrio, nukreipto, visų pirma, į analizė, kaip panaudoti ar sureguliuoti esančią strategiją.

Komisija nedelsdama imsis būtinų žingsnių tam, kad padarytų pažangą veikdama pagal nustatytą planą.